

Олександр Колядич,
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана*

ЗЕЛЕНЕ ІНВЕСТИВАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ ТРЕНД НООСФЕРНОГО МИСЛЕННЯ

Вчення українського науковця В. І. Вернадського про ноосферу є фундаментальною основою концепції сталого розвитку соціуму, стратегічних проєктів збалансованого економічного розвитку щодо раціонального використання природних ресурсів. На сучасному етапі розвитку світової цивілізації теорія ноосферного мислення актуалізується і здійснює вирішальний вплив на формування сучасної екологічної свідомості.

Проблема вирішення екологічних проблем, на думку В. І. Вернадського, полягає у зміні світогляду та ідеологічних засад, тобто у ноосферному мисленні. Вчення Вернадського про перехід біосфери в ноосферу може послужити основою фундаментальних досліджень екологічних проблем та практичного пошуку їх вирішення. Вчений акцентував увагу на основних передумовах створення ноосфери: єдність людства, відкриття нових джерел енергії, зростання добробуту, рівність всіх людей, виключення війн із життя суспільства [1].

Закономірності розвитку біосфери повинні бути закладені в основу формування пізнання людиною навколишнього середовища і стати ключем до розумного природокористування. В. І. Вернадський вірив у те, що людство в ході свого розвитку буде перетворюватися на нову потужну геологічну силу, що своєю думкою і працею перетворює образ та зміст планети.

Відповідно, воно з метою свого збереження має взяти на себе відповідальність за розвиток біосфери, що перетворюється на ноосферу, а це вимагатиме від нього певної соціальної організації та нової, екологічної та водночас гуманістичної етики. Ноосфера – це сфера взаємодії суспільства та природи, у межах якої розумна людська діяльність стає визначальним чинником розвитку.

Екологічні загрози, пов'язані з глобальною зміною клімату та погіршенням стану довкілля, останніми роками посіли перші позиції серед ризиків світового розвитку. Про це однозначно свідчать документи ООН та її спеціалізованих органів та організацій,

рішення G20 та G7, матеріали Всесвітнього економічного форуму та його щорічне профільне видання – «Доповідь про глобальні ризики» (GlobalRisksReport) [2]. Ці зростаючі загрози поставили у пріоритет політичних програм країн світу питання необхідності поетапного відновлення природних екосистем до безпечного рівня, дотримання принципів економічної ефективності, соціальної справедливості та сталості розвитку.

Розуміння нових можливостей для вирішення глобальних екологічних проблем, але на користь кожної людини – дуже важливо і дозволяє сподіватися, що науково-технічний прогрес, що просувається розумом, дозволить вирішити екологічні проблеми.

Тенденції перших двох десятиліть ХХІ ст. створили «вікно можливостей» для проведення радикальних реформ і переходу на концептуально нові засади економічного розвитку, серед яких ключову роль відіграє концепція «зеленої» економіки.

Вагомим чинником поступу науково-технічного прогресу, реалізації його проявів в ринкових економіках є інвестування. Відповідно до зобов'язань за Паризькою угодою та глобальних Цілей Сталого Розвитку, міжнародні фінансові організації, банківські союзи та установи, а також уряди більшості країн світу почали активно співпрацювати в напрямі «зеленого» фінансування. Масштаби і терміновість вирішення проблем фінансування сталого розвитку, а також усвідомлення того, що жодна держава самотужки не може впоратися з ними, порушило питання необхідності «озеленення» міжнародної фінансової системи.

Оцінки потреб у фінансуванні різняться – всі вони обчислюються трільйонами. За оцінкою G20, для досягнення глобального сталого розвитку та цілей, пов'язаних з боротьбою з кліматичними змінами, протягом наступних 15 років потрібні глобальні інвестиції в розмірі 90 трлн доларів США. За даними Міжнародного енергетичного агентства, сукупні інвестиції в розмірі 53 трлн доларів США потрібні до 2035 року лише в енергетичний сектор [3].

Існує нагальна потреба в посиленні здатності фінансової системи мобілізувати приватний капітал для зелених інвестицій в забезпечення сталого розвитку. У свою чергу, це вимагає розробки нових інструментів фінансування, щоб підібрати потенційних інвесторів під потреби зеленого фінансування та сприяти мобілізації капіталу в необхідних обсягах.

«Зелене» інвестування відбувається різними фінансовими інструментами, найпоширенішими серед яких є «зелені» облігації та «зелені» пайові фонди. Однак їх потенціал досі залишається обмеженим у переважній більшості країн світу, вони все ще не утворю-

ють єдиної системи інструментів «зеленого» інвестування, а використання кожного з них залежить більшою мірою від специфічних умов сектору чи країни, де реалізується «зелений» проект [4]. Тому у подальшому, слід розширювати арсенал інструментів «зеленого» інвестування та долучати нові продукти (Таб. 1).

Таблиця 1

ПРОДУКТИ «ЗЕЛЕНОГО» ІНВЕСТУВАННЯ

Продукти «зеленого» інвестування			
Поширені		Нові	
«Зелені» облігації	Зелені пайові фонди	«Зелена» сек'юритизація	«Зелений» лізинг/оренда
«Зелені» облігації стали пріоритетним інструментом залучення інвестицій для приватного та державного секторів з метою фінансування проектів із забезпеченням екологічної вигоди. Зокрема, вже мало місце фінансування транспорту із низьким рівнем викидів вуглецю, екологічно чистої енергії та енергоефективних будівель. Водночас триває багато дискусій навколо таких питань, як зелений камуфляж (grinwashing/ greenwashing), а також чи є «зелені» облігації кращими за звичайні облігації. Зараз це стало загальновизнаною втраченою активу, що залучає постійно зростаючі обсяги інституційного капіталу, і, ймовірно, стане основою революції зелених фінансів	Зелений пайовий фонд – це структурований інвестиційний інструмент, який вибирає інвестиції, орієнтуючись на стратегію зелених інвестицій. Ця структура дозволяє різним інвесторам об'єднати свій капітал, при цьому кваліфіковані інвестиційні менеджери дотримуються узгодженої інвестиційної стратегії. Цей тип інвестиційної структури широко використовувався для підтримки інвестицій у відновлювані джерела енергії протягом останніх 15 років і зараз є загальновиznaczним інструментом інвестування.	Об'єднання «зелених» кредитів та випуск цінних паперів, підкріплених ними, може розблокувати додатковий капітал для фінансування переходу до стійкої до змін клімату економіки. Сек'юритизація дає змогу об'єднати невеликі кредити та сприяє залученню іншої бази інвесторів. Важливо, що сек'юритизація існуючих кредитів надає банкам та іншим кредиторам можливість рефінансувати існуючі кредитні портфелі та повторно використати капітал для створення нових портфелів «зелених» кредитів, облігацій, забезпечених кредитами, та операцій з цінними паперами, забезпечені активами.	Лізинг – це одна з найстаріших та найпопулярніших структур фінансування, доступна для фінансування придбання обладнання, однак і досі перебуває лише на етапі формування, коли розглядається потенціал для фінансування «зелених» активів. Сфери, в яких застосовувався «зелений» лізинг, включають: - оренда «зеленого» (екологічно чистого) житла - оренда «зеленого» (екологічно чистого) автомобіля - енергоефективність - «зелені» іпотечні кредити

Загалом, ноосферний світогляд ще тільки приходить до нашої свідомості у вигляді паростків думки, подібної до вчення про ноосферу. Але в майбутньому він може зайняти гідне місце у світогляді людства.

Ноосферне мислення намічає шляхи використання та розвитку природних сил в інтересах людини, зростання продуктивності громадського виробництва, раціонального природокористування, збереження та розвитку здоров'я населення.

Таким чином, інтереси людства тісно пов'язані з науковою концепцією Вернадського, адже наукова думка дає в руки людства такі енергетичні та матеріальні можливості, які дозволяють йому як брати з біосфери її багатства, так і перетворювати саму біосферу Землі з метою збереження та множення всіх ресурсів, переведення їх у розряд поновлюваних.

Список використаної літератури

1. Вибрані праці академіка В. І. Вернадського / НАН України, Коміс. з наук. спадщини акад. В. І. Вернадського, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т історії України ; [уклад.: О. С. Онищенко, В. М. Даниленко, Л. А. Дубровіна та ін. ; редкол.: А. Г. Загородній та ін.]. Київ, 2011. Т. 1, кн. 2. 584 с.

2. The Global Risks Report 2022, 17th Edition. Insight Report [Electronic resource]. URL: https://reliefweb.int/report/world/global-risks-report-2022-17th-edition-insight-report?gclid=EAIaIQobChMI6ZuU2pfp_QIVCmIYCh2wbQD2EAAAYASAAEgIfwPD_BwE.

3. Маркевич К. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст : аналітична доповідь. Київ, 2019. 316 с.

4. Зелені фінанси – поява нових «зелених» продуктів для фінансування декарбонізації [Електронний ресурс]. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2020/02/zeleni-finansy.html>.

УДК 330.15+504.6+331.142.6

Ольга Кудласевич,

*кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
відділу економічної історії*

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

ПРОГНОСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВЧЕННЯ В. ВЕРНАДСЬКОГО

Український вчений зі світовим іменем Володимир Іванович Вернадський залишив людству унікальну наукову спадщину, вже за його життя сучасники відзначали фундаментальність праць і досліджень, які не втратили актуальності й практичного значення